EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 31.5.2023
COM(2023) 285 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

Průběžné hodnocení Partnerství pro výzkum a inovace v oblasti Středomoří (PRIMA)

{SWD(2023) 169 final}

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

Průběžné hodnocení Partnerství pro výzkum a inovace v oblasti Středomoří (PRIMA)

1. ÚVOD

Tato zpráva předkládá zjištění vyplývající z průběžného hodnocení v souladu s článkem 14 rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1324 ze dne 4. července 2017 o účasti Unie na Partnerství pro výzkum a inovace v oblasti Středomoří (PRIMA), realizovaném společně několika členskými státy[1].

Rozhodnutí vyžaduje, aby Komise do 30. června 2022 provedla za pomoci nezávislých odborníků průběžné hodnocení programu PRIMA. O tomto hodnocení musí Komise vypracovat zprávu obsahující závěry hodnocení a připomínky Komise. Tuto zprávu Komise předloží Evropskému parlamentu a Radě do 31. prosince 2022.

Průběžné hodnocení programu PRIMA vychází z externí studie[2]. Zahrnuje období od vzniku programu PRIMA (2017) do března 2022. Výzva k předložení faktických podkladů byla zveřejněna[3] a výsledky byly zohledněny.

Tato zpráva shrnuje hlavní závěry průběžného hodnocení a obsahuje následné připomínky Komise.

2. SOUVISLOSTI A PŘEHLED PROGRAMU PRIMA

Zásobování vodou a potravinářské systémy v oblasti Středomoří nejsou řízeny udržitelným způsobem. Tento problém se dále zhoršuje v důsledku změny klimatu a má významné následné dopady, včetně sociálního a hospodářského napětí, nestability a migrace.

Jednou z hlavních příčin neudržitelného řízení zásobování vodou a potravinářských systémů v oblasti Středomoří je nedostatek společných inovativních řešení, která jsou přizpůsobena místním podmínkám v regionu, snadno přenositelná do celého regionu a která byla plně pilotně otestována a prověřená v praxi[4].

Realizace těchto řešení se neplánuje, neboť celková úroveň investic do výzkumu a inovací v oblasti Středomoří neodpovídá rozměru regionálních výzev; úroveň investic se v jednotlivých zemích značně liší; financování není dobře zacíleno na řešení problémů v oblasti zásobování vodou a potravinami a hospodaření s nimi; příslušné zúčastněné strany – například ze soukromého sektoru – nemají vždy dostatečně silné výzkumné a inovační kapacity a úsilí v oblasti výzkumu, inovací a spolupráce mezi členskými státy EU a zeměmi jižního a východního Středomoří je příliš rozptýlené (většinou se řídí dvoustrannými dohodami) na to, aby mohlo mít zásadní vliv.

Program PRIMA byl založen v reakci na tyto výzvy, aby se způsob zásobování vodou a hospodaření s ní a potravinářské systémy staly odolnějšími vůči změně klimatu, účinnějšími,

[1] Úř. věst. L 185, 18.7.2017, s. 1.
[2] Hodnotící studie o evropských rámcových programech pro výzkum a inovace pro řešení globálních výzev a konkurenceschopnosti průmyslu – zaměření na činnosti související s ekologickou transformací – RTD/2021/SC/023 – Průběžné hodnocení Partnerství pro výzkum a inovace v oblasti Středomoří (PRIMA) (připravuje se).
[3] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13558-Partnership-on-Research-and-Innovation-in-the-Mediterranean-Area-PRIMA-first-interim-evaluation_cs
[4] SWD(2016) 332 Posouzení dopadů programu PRIMA

nákladově efektivnějšími a ekologicky a sociálně udržitelnějšími. Iniciativa vychází z článku 185 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“)[5] a také z článku 26 „Partnerství v rámci veřejného sektoru“ nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1291/2013[6], kterým se řídí rámcový program pro výzkum a inovace Horizont 2020. Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1324 – základní akt programu PRIMA – ukládá zúčastněným zemím vysokou míru odpovědnosti, pokud jde o jejich integraci na vědecké, řídící a finanční úrovni[7]. Znamená to také, že zúčastněné státy dobrovolně spojí své úsilí v oblasti výzkumu a vymezí společný výzkumný program tak, aby měl pro EU přidanou hodnotu a zaváží se k němu.

Program PRIMA sestává z následujících zúčastněných států: jedenáct členských států EU (Francie, Chorvatsko, Itálie, Kypr, Lucembursko, Malta, Německo, Portugalsko, Řecko, Slovinsko a Španělsko); tři přidružené země k programu Horizont 2020 (Izrael, Tunisko a Turecko) a pět třetích zemí: Alžírsko, Egypt, Jordánsko, Libanon a Maroko. S Alžírskem, Egyptem, Jordánskem, Libanonem a Marokem podepsala EU dvoustranné mezinárodní dohody o účasti v programu PRIMA.

Program je prováděn prostřednictvím prováděcí struktury programu PRIMA (dále jen „struktura PRIMA-IS“)[8], která byla zřízena v Barceloně v roce 2017 jako specializovaný subjekt odpovědný za přímou správu příspěvku Unie podle článku 185 SFEU a prostřednictvím svého sekretariátu a řídících orgánů zajišťuje hladké, účinné a transparentní provádění programu PRIMA.

Provádění programu PRIMA vychází z dlouhodobého strategického programu výzkumu a inovací (SRIA)[9], který poskytuje vizi a strategický směr pro účely provádění programu a je základem pro stanovení ročních pracovních plánů programu PRIMA.

Prostřednictvím svého zastřešujícího cíle, kterým je přispívat k udržitelnosti a stabilitě regionu v oblasti udržitelného zásobování potravinami a vodou a hospodaření s nimi, se program PRIMA zaměřuje na dosažení většího počtu cílů. Tyto cíle sahají od tematických cílů týkajících se řešení potřeb společnosti v oblasti Středomoří, přes specifické cíle zaměřené na pokrok v oblasti integrace evropského a středomořského výzkumného prostoru, až po cíle v oblasti vědecké diplomacie pro účely spolupráce s jižními sousedy EU.

V posledních několika letech se v rámci programu PRIMA podařilo mezi zeměmi severního a jižního Středomoří navázat účinnou a na důvěře založenou spolupráci. Coby hlavní iniciativa EU v oblasti Středomoří, jejímž úkolem je vyřešit tyto klíčové výzvy v oblasti výzkumu a inovací, překlenuje program PRIMA propast mezi výzkumem a inovacemi a socioekonomickými podmínkami v jižním a východním sousedství a má dlouhodobě příznivý vliv na zdraví, mír a stabilitu společností v regionu.

---

[5] Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie, hlava XIX Výzkum a technologický rozvoj a vesmír, článek 185.

[6] Ustanovení čl. 26 odst. 2 písm. b) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1291/2013 ze dne 11. prosince 2013, kterým se zavádí Horizont 2020 – rámcový program pro výzkum a inovace (2014–2020) a zrušuje rozhodnutí č. 1982/2006/ES (Úř. věst. L 347, 20.12.2013, s. 104).

[7] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017D1324

[8] Specializovaná prováděcí struktura programu PRIMA je soukromoprávní subjekt podle španělského práva, který byl zřízen dne 19. června 2017 v Barceloně a pověřen řídícím orgánem programu PRIMA k provádění veškerých řídicích, administrativních, podpůrných a monitorovacích činností nezbytných pro provádění programu PRIMA

[9] Ministři pro výzkum a inovace schválili program PRIMA SRIA na ministerské konferenci o posílení evropsko-středomořské spolupráce prostřednictvím výzkumu a inovací na Maltě dne 4. května 2017 a správní rada nadace PRIMA Foundation ji přijala dne 16. listopadu 2017.

V programu PRIMA se činnosti realizují formou výzev k předkládání návrhů ve třech oblastech:

- výzvy z oblasti 1 jsou organizovány v rámci programu PRIMA a financovány výhradně z programu Horizont 2020,
- výzvy z oblasti 2 jsou rovněž organizovány v rámci programu PRIMA, ale financují je zúčastněné státy,
- výzvy z oblasti 3 jsou organizovány a financovány zúčastněnými státy.

Celkový rozpočet programu PRIMA na období 2017–2028 činí 494 milionů EUR, z toho 220 milionů EUR pochází z programu Horizont 2020[10] (přibližně 30 milionů EUR ročně pro tři tematické oblasti) a 274 milionů EUR z vnitrostátních zdrojů, které jsou určeny na potřeby výzkumu a inovací a na sladění politik výzkumu a inovací ve všech zúčastněných státech.

3. ZÁVĚRY PRŮBĚŽNÉHO HODNOCENÍ A DOPORUČENÍ/PŘIPOMÍNKY

3.1 Závěry průběžného hodnocení

Průběžné hodnocení potvrzuje, že přidanou hodnotu vyplývající z programu PRIMA lze – ve srovnání s tím, čeho by bylo možné dosáhnout, kdyby jednotlivé zúčastněné státy vystupovaly na mezinárodní, vnitrostátní a/nebo regionální úrovni samostatně – považovat za vysokou, přičemž do budoucna bude ještě vyšší.

Nezávislí odborníci vyzdvihli následující klíčové úspěchy:

- program PRIMA v současné době funguje efektivně a nedochází k žádným zpožděním v provádění ročních pracovních plánů a jeho výzev,
- v letech 2018–2021 byly úspěšně vyhlášeny čtyři výzvy a k financování bylo vybráno 168 projektů,
- celkové financování programu PRIMA, včetně financování ze strany EU a členských států (bez věcných příspěvků), činí na období 2018–2021 celkem 353 milionů EUR. To představuje již 71 % celkových finančních prostředků, které byly programu PRIMA přiděleny,
- ve vybraných návrzích bylo zapojeno široké spektrum příjemců. Většina z nich pochází z veřejného sektoru zúčastněných států. Největší počet příjemců v programu PRIMA představují vysokoškolské instituce. Tato kategorie zahrnuje univerzity, instituty, laboratoře a výzkumné rady a představuje 41,3 % všech příjemců na období 2018–2021. Ostatní výzkumné organizace představují 28,8 % příjemců. Soukromoprávní ziskové organizace tvoří o něco méně než 20 % příjemců, přičemž většina z nich (5 ze 6) jsou malé a střední podniky,
- na první místo mezi jednotlivými příjemci se řadí Itálie a Španělsko, následované Tuniskem a Francií. Účastníci ze zúčastněných nečlenských států EU představují 38 % všech příjemců v rámci výzev z oblasti 1 a 2. Vedle Tuniska mají mezi zúčastněnými státy jižního Středomoří nejvyšší počet příjemců Maroko, Turecko a Alžírsko,

[10] Celá částka 220 milionů EUR byla na konci roku 2020 přidělena z rozpočtu EU.

- co se týče finančního příspěvku, zúčastněné státy jižního Středomoří získaly přibližně 62 milionů EUR, tj. 28 % celkových finančních prostředků. Z toho 35,9 milionu EUR bylo získáno z rozpočtu EU na finanční příspěvky (oblast 1). To představuje podíl přibližně 32 %, což překračuje cílový podíl 25 % stanovený v základním právním aktu programu PRIMA,
- vzhledem k tomu, že v době hodnocení nebyl žádný z projektů dokončen, bylo předčasné vyvozovat závěry o přínosu očekávaných výsledků těchto projektů, pokud jde o naplnění společenských potřeb zúčastněných států. Údaje získané z 53 projektů, které prošly přezkumem v polovině období, však naznačují při dosahování operačních cílů slibný pokrok.

V průběžném hodnocení se konstatuje zejména následující:

- program PRIMA hraje ve středomořském výzkumném a inovačním ekosystému jedinečnou roli a dosahuje cílů, které jiné iniciativy nezahrnují,
- program PRIMA pomohl v zúčastněných státech podpořit vědeckou integraci. Pokud by neexistoval, bylo by nepravděpodobné, že by státy takto úzce spolupracovaly bez jasného finančního podnětu a strategického rámce pro usnadnění spolupráce,
- program PRIMA zúčastněným státům jižního Středomoří umožňuje využívat zejména jejich výzkumné a inovační schopnosti. Zapojením se do programu PRIMA získávají výzkumní pracovníci ze zúčastněných států, které nejsou členy EU, přístup k možnostem financování v oblasti 1, kterou financuje EU,
- program PRIMA přispívá k dalšímu dotváření Evropského výzkumného prostoru (EVP), zejména tím, že překonává nedostatečnou přeshraniční spolupráci v oblasti Středomoří prostřednictvím financování přeshraničních projektů, u nichž lze očekávat větší vliv než u samotných jednostranných či dvoustranných snah,
- hodnoty partnerství PRIMA, jako je spoluvlastnictví, společný zájem, společný prospěch a zásada rovného postavení, byly považovány za zvláště důležité, aby mohla fungovat spolupráce mezi EU a jejími jižními středomořskými sousedy jako partnery,
- program lze považovat za významný nástroj vědecké diplomacie, který pomáhá sbližovat EU a její středomořské sousedy a budovat pocit vzájemné důvěry a podporovat začleňování,
- program PRIMA posiluje spolupráci mezi zúčastněnými státy jižního Středomoří, zejména v oblasti výzkumu a inovací,
- pokud jde o budoucnost, v rámci prováděcí struktury programu PRIMA byly podniknuty kroky za účelem koordinace s iniciativami programu Horizont Evropa s podobným tematickým zaměřením, jako je např. mise EU „Dohoda o půdě pro Evropu“ nebo nová partnerství, jako například evropské partnerství „Zabezpečení vody pro planetu“ (Water4All). Spolupráce s misí EU „Obnova našich oceánů a vod“ je rovněž uvedena v ročním pracovním plánu partnerství PRIMA na rok 2023, který Komise přijala nedávno,
- program PRIMA je svým tematickým zaměřením přínosem pro různé politické nástroje a akty v oblasti politiky související se Zelenou dohodou pro Evropu, jako je nová strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu, strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“ (úloha v oblasti výzkumu a inovací a udržitelných potravin), akční plán

pro oběhové hospodářství, akční plán pro nulové znečištění a rámcová směrnice EU o vodě.

3.2 Doporučení a získané zkušenosti

Průběžná hodnotící zpráva podložená objektivními údaji a důkazy hodnotí současný stav a výsledky dosažené v rámci programu PRIMA, poskytuje podněty na podporu jeho provádění a informuje o možných úpravách v polovině období. Z hodnocení vyplývá, že program PRIMA směřuje k dosažení vytyčených cílů, funguje v souladu s platnými zásadami a postupy a docílil souladu s příslušnými vnitřními a vnějšími politikami EU.

Komise se domnívá, že v posledních několika letech se programu PRIMA podařilo mezi zeměmi severního a jižního Středomoří navázat důvěryhodnou a účinnou spolupráci, jejímž cílem je vyvinout společná inovativní, udržitelná, nákladově efektivní a účinná řešení pro udržitelné potravinářské systémy a integrované hospodaření s vodními zdroji. Coby hlavní iniciativa EU v oblasti Středomoří, jejímž úkolem je vyřešit tyto klíčové výzvy v oblasti výzkumu a inovací, překlenuje program PRIMA propast mezi výzkumem a inovacemi a socioekonomickými podmínkami v jižním a východním sousedství a má dlouhodobě příznivý vliv na zdraví, mír a stabilitu společností v regionu.

Nyní je více než kdy jindy čas na intenzivnější spolupráci při hledání inovativních řešení pro ochranu vodních zdrojů, zvýšení potravinového a výživového zabezpečení a posílení odolnosti, spravedlnosti a udržitelnosti potravinářských a zemědělských systémů ve Středomoří.

Budoucnost klíčových přírodních zdrojů v oblasti Středozemního moře (voda, půda, pobřeží a biologická rozmanitost) je totiž nadále ohrožována řadou současně působících tlaků, v mnoha případech i dlouhodobých, včetně urbanizace, industrializace, rozšiřování intenzivní zemědělské činnosti a akvakultury a neudržitelného využívání přírodních zdrojů. Křehkost regionu dále zvyšuje jeho citlivost vůči změně klimatu. Podle šesté hodnotící zprávy pracovní skupiny II. Mezivládního panelu OSN pro změnu klimatu (zveřejněné v únoru 2022) se očekává, že středomořské ekosystémy budou patřit k těm, které budou dopady postupující změny klimatu zasaženy nejvíce.

Region jižního Středomoří se dále potýká s problémy v oblasti správy a řízení, výzvami sociálně-ekonomického charakteru a výzvami v oblasti změny klimatu, životního prostředí a bezpečnosti, z nichž mnohé vyplývají z celosvětových trendů a od EU a partnerů z jižního sousedství vyžadují společný postup. Vleklé konflikty nadále způsobují strašlivé lidské utrpení, vyvolávají rozsáhlé nucené vysidlování, těžce doléhají na hospodářské a sociální příležitosti celých společností, zejména v zemích, které přijímají velké množství uprchlíků, a zesilují geopolitický konkurenční boj a vnější rušivé vlivy.

Kromě toho jsou obrovskému tlaku v důsledku pandemie COVID-19 vystaveny přírodní zdroje a zemědělství. Proto musí být přechod na neznečištěné přírodní zdroje a zdravé, spravedlivé, odolné a udržitelné potravinářské systémy pro středomořské společnosti trvalou prioritou.

Cíle programu PRIMA jsou proto stále platné.

Kromě toho, geopolitická Komise předsedkyně Ursuly von der Leyenové uznává zvláštní úlohu Středomoří a zdůrazňuje, že hodlá úzce spolupracovat se středomořskými partnery na Zelené dohodě pro Evropu, abychom „tomuto regionu pomohli získat vedoucí postavení v hledání řešení v oblasti klimatu“. EU prostřednictvím celé řady projektů a programů, včetně programu PRIMA, podporuje své partnery v jižním sousedství při vytváření a provádění zelených politik. Podporuje spolupráci v oblasti boje proti znečišťování životního prostředí a změně klimatu, svým partnerům v jižním sousedství nabízí pomoc při provádění Pařížské

dohody o změně klimatu a jejím následném vývoji a pracuje na sdílení osvědčených postupů a odborných znalostí.

Pro posílení dlouhodobých výsledků programu PRIMA jsou navržena následující doporučení:

- dále zefektivnit provádění tří oblastí programu PRIMA. Z hodnocení vyplynulo, že program PRIMA představuje ten správný ekosystém, který umožňuje uplatňovat přístupy, které jsou přesně přizpůsobené problémům sdíleným celým středomořským regionem, pokud jde o témata a výši financování. Atraktivita programu PRIMA však vedla k nízké míře úspěšnosti[11]. Míra úspěšnosti v oblasti 1 je ve skutečnosti nižší než 5 %. Míra úspěšnosti v oblasti 2 se pohybuje podobně, a to od 6,6 % v roce 2018 do přibližně 20 % v roce 2021. Nadměrný počet žádostí by v budoucnu mohl od předkládání návrhů na vysoké úrovni odrazovat. Prováděcí struktura programu PRIMA by se měla tímto problémem zabývat a navrhnout způsoby, jak zvýšit míru úspěšnosti návrhů vybraných k financování. V obou fázích výzev by mohla být zvážena například možnost většího přizpůsobení výzev a dalšího vylepšení procesu podávání žádostí,
- pokud jde o oblast 3, zdá se, že v zúčastněných státech panuje odlišná míra informovanosti a je jí připisovaná i různá míra důležitosti. Proto je třeba zvýšit její efektivitu. Prováděcí struktura programu PRIMA by měla vynaložit větší úsilí při zvyšování povědomí zúčastněných států, pokud jde o význam činností iniciovaných zúčastněnými státy, aby se plně využil potenciál této oblasti v zájmu větší integrace na úseku výzkumu. Program PRIMA by mohl v maximální možné míře těžit ze zjednodušení požadavků na podávání zpráv o činnostech iniciovaných zúčastněnými státy, aby lépe vyhovovaly omezeným zdrojům vnitrostátních financujících orgánů. Další možností, jak zvýšit strategický význam oblasti 3, by bylo klást větší důraz na výměnu, vytváření sítí a odbornou přípravu,
- přestože jsou zúčastněné strany s prováděním programu PRIMA celkově spokojeny, je třeba, aby prováděcí struktura programu PRIMA a zúčastněné státy vyvinuly větší úsilí za účelem zvýšení efektivity, zvláště v oblasti 2, a to tím, že sníží míru složitosti způsobenou různými vnitrostátními režimy financování a vyvinou úsilí směrem ke zefektivnění vnitrostátních administrativních postupů, aby se zkrátila doba pro vyplácení finančních prostředků, posílila spolehlivost a zvýšila rychlost,
- aby se plně využilo součinnosti mezi projekty a podpořilo budování dlouhodobějších komunit, měla by prováděcí struktura programu PRIMA zintenzivnit své úsilí o dosažení intenzivnější výměny mezi jednotlivými projekty s cílem identifikovat jejich doplňkovost a oblasti jejich potenciální součinnosti. Odpovídajícími prostředky by mohlo být např. pořádání akcí zaměřených na projekty v počáteční fázi, aby se mohlo stavět na zkušenostech z projektů v pokročilejších stádiích, a dále akcí za účelem výměny mezi projekty s podobným tematickým zaměřením nebo akcí zaměřených na vytváření sítí a zprostředkování,
- zúčastněné státy a prováděcí struktura programu PRIMA musí dále investovat do provádění osvětových činností a budování schopností, aby se aktéři ze zúčastněných států jižního Středomoří mohli do programu PRIMA zapojovat aktivněji. V průběžné hodnotící zprávě byla oceněna skutečnost, že od zahájení programu PRIMA se prováděly různé činnosti na podporu zúčastněných stran z různých zemí, což vedlo k

[11] Takzvaná „míra úspěšnosti“ je poměr počtu financovaných návrhů k počtu způsobilých návrhů.

částečnému pokroku v oblasti jejich výzkumných a inovačních systémů. Stále však existuje nevyužitý potenciál, který by umožňoval ještě aktivnější účast v programu PRIMA. To souvisí s celkovým počtem příjemců ze zúčastněných států jižního Středomoří, který by mohl být vyšší, a jejich úlohami v jednotlivých projektech. Proto je pro zintenzivnění jejich zapojení zapotřebí provádět další osvětovou činnost a činnosti zaměřené na budování schopností a poskytovat podporu za účelem lepšího propojení s nadnárodním společenstvím,

- ke sledování pokroku a účinnosti provádění používá program PRIMA několik ukazatelů. Výsledky a dopady jednotlivých opatření je však třeba sledovat systematičtěji. V průběžné hodnotící zprávě bylo zdůrazněno, že bylo vyvinuto značné úsilí a učiněn pokrok směrem k neustálému zlepšování klíčových ukazatelů výkonnosti (KPI) programu PRIMA. U současných klíčových ukazatelů výkonnosti je však stále prostor ke zlepšení, pokud jde o jejich využitelnost při posuzování dosažení specifických cílů a dopadu projektů. To se týká např. nedostatku klíčových ukazatelů výkonnosti, které by účinně měřily míru sladění výzkumné a inovační strategie mimo rámec procedurální úrovně. Kromě toho je třeba zajistit, aby byl dopad projektů náležitě monitorován i po přezkumu v polovině období nebo po ukončení projektů, tj. aby se po ukončení projektu prováděl nějaký druh pravidelného monitorování nebo následné kontroly. Prováděcí struktura programu PRIMA by pak měla pracovat na úpravě klíčových ukazatelů výkonnosti,
- prováděcí struktura partnerství PRIMA již vyvinula velké úsilí, pokud jde o šíření informací a komunikační činnosti (např. zvláštní sekce na webových stránkách programu PRIMA, časopis věnující se programu PRIMA, různé zprostředkovatelské akce, rubrika na webu, konference NEXUS o vodním, energetickém a potravinovém ekosystému (WEFE). Prováděcí struktura programu PRIMA si je rovněž vědoma toho, že klíčovým bodem budoucích osvětových činností by mělo být zejména informování o dopadech projektu, jakmile jsou tyto informace k dispozici. Je však třeba zintenzivnit komunikaci a šíření informací, aby se politický závazek na vysoké úrovni vůči programu PRIMA udržel z dlouhodobého hlediska. Kromě toho je třeba zlepšit vnitřní komunikaci v rámci projektových konsorcií,
- jedním z klíčových úspěchů programu PRIMA je usnadnění spolupráce mezi EU a jejími jižními sousedy coby rovnocennými partnery. Hodnotící zpráva však odhalila, že spolupráce mezi zúčastněnými státy jižního Středomoří (spolupráce jih-jih) je méně intenzivní. Další prohloubení spolupráce mezi zúčastněnými státy jižního Středomoří by bylo přínosné, neboť by mohlo přispět ke zlepšení vztahů mezi těmito zeměmi. Proto by prováděcí struktura programu PRIMA měla zvýšit úsilí zaměřené na sbližování příslušných komunit, např. prostřednictvím zvláštních akcí, které by zprostředkovaly účast v konsorciích mezi zúčastněnými státy jižního Středomoří. Další možností by bylo zvážit úpravu výběrových kritérií tak, aby byly upřednostňovány návrhy (třeba pro některé výzvy), v jejichž rámci spolu aktivně spolupracuje několik účastníků ze zúčastněných států jižního Středomoří,
- v současné době program PRIMA prozkoumává synergie s iniciativami EU a Středomoří, jako je například klastr 6 programu Horizont Evropa týkající se misí a partnerství. Program PRIMA rovněž přispěl k vytvoření komunity Nexus pro praktické postupy v oblasti vodního, energetického a potravinářského ekosystému a k rozvoji regionálních výzkumných a inovačních platforem Unie pro Středomoří (UfM) v oblasti změny klimatu, obnovitelných zdrojů energie a zdraví, které byly schváleny na ministerské konferenci Unie pro Středomoří o výzkumu a inovacích dne 27. června

2022. Případná spolupráce s tematickým územním rámcem pro modrou ekonomiku (iniciativa West Med) a iniciativou BlueMed by rovněž mohla přispět ke sdílení zdrojů a zvýšení dopadů. Prováděcí struktura programu PRIMA by měla tyto iniciativy dále sledovat a navrhovat konkrétní opatření pro provádění synergií.

4. ZÁVĚRY

EU uznává zvláštní úlohu Středomoří a Evropská komise již úzce spolupracuje se středomořskými partnery, kterým pomáhá nalézat společná řešení identifikovaných problémů a regionu získat hlavní postavení v oblasti řešení odolných vůči změně klimatu.

Program PRIMA hraje ve středomořském výzkumném a inovačním ekosystému jedinečnou roli a dosahuje cílů, které jiné iniciativy nepokrývají. Podle ministerského prohlášení z nedávno konané Středomořské konference o výzkumu a inovacích umožňuje strategický program pro výzkum a inovace programu PRIMA a systém jeho monitorování a hodnocení existenci účinného programu společného výzkumu a inovací v odvětvích, která jsou pro Středomoří klíčová. Přispívá k vědeckému pokroku a technickým řešením v oblasti vody a zemědělských a potravinářských produktů a jejich vzájemného propojení.

Hodnocení se potýkalo s určitými omezeními, neboť žádný z projektů financovaných v rámci programu PRIMA nebyl dosud dokončen. Proto se hodnocení méně zaměřuje na dlouhodobé dopady a více na strukturu, procesy provádění a současný pokrok programu. Hodnotí se zvláště to, zda došlo k významnému pokroku, pokud jde o specifické cíle, neboť ty nejsou zcela závislé na využití dosažených výsledků projektů. V této souvislosti lze konstatovat, že program PRIMA byl úspěšný. Partnerství se přiměřeně zabývá environmentálními, sociálně-ekonomickými a politickými výzvami, které mají zásadní význam pro budoucí rozvoj oběhového a udržitelnějšího hospodářství ve středomořském regionu. Na druhou stranu program PRIMA přispívá ke klíčovým politickým prioritám, cílům a iniciativám EU, jako je Zelená dohoda pro Evropu, zejména strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“ a strategie v oblasti biologické rozmanitosti, strategie biohospodářství, strategie přizpůsobení se změně klimatu a akční plán pro oběhové hospodářství, jakož i zastřešující cíle udržitelného rozvoje. Program zároveň významně přispívá k posílení vztahů a spolupráce mezi EU a jejími jižními sousedy. V některých případech také podpořil jejich vzájemnou spolupráci.

Prováděcí struktura programu PRIMA toto partnerství úspěšně ustavila jako platformu pro posílení výzkumu, inovací a spolupráce, která je soudržně začleněna do politického prostředí.

Na rozdíl od ostatních iniciativ podle článku 185 programu Horizont 2020 nemá program PRIMA žádného právního předchůdce. Zatímco v předchozích sítích ERA-Net existovala partnerství mezi různými vnitrostátními agenturami a existovaly iniciativy zaměřené na oblast Středomoří, začlenění programu PRIMA coby partnerství veřejného sektoru na úrovni EU bylo zcela nové.

Tato doporučení budou předmětem jednání mezi Komisí a prováděcí strukturou programu PRIMA a jejich provádění bude sledováno v rámci dohledu Komise nad programem PRIMA.

V souladu s těmito doporučeními bude Komise rovněž systematičtěji získávat a analyzovat příslušné údaje, aby zlepšila monitorování dopadů vzešlých z programu PRIMA, a zlepší komunikaci o příslušných výsledcích s příslušnými útvary Komise.

Zatímco činnosti v rámci programu PRIMA jsou naplánovány do 31. prosince 2028, jeho poslední výzvy budou naplánovány na rok 2024 v rámci programu Horizont 2020. Státy účastnící se programu PRIMA začaly vyjadřovat svůj zájem na pokračování programu PRIMA. Důležitost projednat pokračování programu PRIMA v souladu s programem

Horizont Evropa – stávající přístup rámcového programu pro výzkum a inovace k partnerství byl uznán také v ministerském prohlášení Středomořské konference o výzkumu a inovacích ze dne 27. června 2022.

Zástupci zúčastněných členských států EU během rozpravy na zasedání Rady pro konkurenceschopnost (COMPET) dne 2. prosince 2022 rovněž vyjádřili podporu pokračování programu PRIMA. Komise potvrdila cíl pokračovat v iniciativě PRIMA a zahájila interní proces, jehož cílem je posoudit možnosti případného obnovení programu PRIMA po skončení jeho aktivního období v roce 2024. V rámci tohoto procesu bude přihlédnuto k pozitivním výsledkům tohoto průběžného hodnocení programu PRIMA. Vedle toho byl program PRIMA financován z programu Horizont 2020 (2014–2021), zatímco jeho výzvy jsou naplánovány na období 2018–2024 (tj. programové období spadá mezi program Horizont 2020 a program Horizont Evropa). V tomto procesu by měla být zvážena také potřeba synchronizace programu PRIMA s časovým rámcem financování, tj. s programem Horizont Evropa.